

SÎMBĂTĂ LA „VERITAS“

de Mircea Radu Iacoban

Data premierei: 17 aprilie 1976.
Regia: PETRE POPESCU. Scenografia: CRISTINA URDEA.

Distribuția: DAN DOBRE (Ion); MIRCEA ANDREESCU (Gheorghe); COSTACHE BABII (Vasile); DAN SÂNDULESCU (Valentin); ION JUGUREANU (Victor); CONSTANȚA COMĂNOIU (Emilia); VIRGINIA ITTA MARCU (Mara); MIHAI BĂLAȘ-JUJUCA (Petre); MAYA INDRIEȘ (Ileana); LUMINIȚA BLĂNARU (Sofia); MELANIA NICULESCU (Puica); GABRIEL SANDULESCU (Ospătarul).

lui György Harag, la cota înaltă a profesionalismului pe care îl implică fiecare montare a sa. Lucid și sobru, riguros artist al simplității și al demonstrației, Harag a găsit și de data aceasta nota dominantă și specifică a textului. Fără nici o tentativă de actualizare și falsă contemporaneizare, el a încadrat drama lui Miguel Servet în dimensiunile simbolice ale dezbaterii de idei, pe datele ei esențiale de timp și de spațiu, istoric și cultural. Ideea de modernitate a fost subliniată de decorul convențional al lui Toth Laszlo, stilizat cu rafinament și discernământ. Expresiv e, în compunerea spectacolului, gândul fundamental al autorului: condiția tragică a omului în sufocanta atmosferă a obscurantismului religios. Sumbre și reci, ca de gheață, imaginiile spectacolului, despovărate de orice amănunt de prisos, de culoare pitorească, impun cu tulburător laconism și concentrare emoționantă climatul de teroare și spaimă în care eroul piesei e silit să se renege, bîntuit de îndoieli. Intenția lui Harag de a teatraliza caracterul static și discursiv al textului, s-a manifestat prin situarea întregii acțiuni la o maximă tensiune, realizată dincolo de simple tăieturi în text. Dar, la această maximă tensiune, rolurile au devenit unidimensionale, variațiile psihologice, notele distinctivă ale personalităților lor contradictorii, atît de rivnite de autor, și-au pierdut parcă viața. De aceea, acest mare spectacol, desenat cu măreție tragică în alb și negru, admirabil așezat în pagină din punct de vedere regizoral, nu mi s-a părut că impune creații actoricești pe măsura talentelor distribuite. Pentru rolul lui Calvin, teatrul a împrumutat de la Tîrgu Mureș pe Lohinszky Lorand. Actor predestinat pentru marile roluri, fie ele istorice sau contemporane, Lohinszky are stilul său propriu de joc, pe date de simplitate expresivă și de profunzime greu de definit. L-am urmărit și în acest spectacol cu mult interes. El l-a jucat sigur și bine pe Calvin, impresionant prin reținere și prin sinceritate, prin reliefaarea uscăciunii bigote atribuite personajului. Cred, însă, că l-ar fi putut gândi mai profund, mai variat, mai complex. Mai multe nuanțe și mai multă diversitate am fi vrut să găsim și în zugrăvirea lui Servet. Hejja Sandor l-a înfățișat cu pasiune și dăruire, eu convingere, dar și evoluția sa a fost pîndită de o nedorită monotonie. Firește, în lunga listă a distribuției piesei lui Sütő, sînt multe personaje celebre din istorie. După cum se vede, ne-a interesat, în mod deosebit, doar chipul celor doi protagoniști. Aceasta nu ne-a împiedicat să observăm și efortul artistic și contribuțiile deosebite pe care le-au adus, în această responsabilă reprezentație, actorii Barko György, Senkalszky Endre, Maria Bisztrai, Köllő Bela, Eva Katona, Pasztor Janos și Vadasz Zoltan.

Valeria Ducea

De mult și mult jucata comedie (și dramă) a carierelor umane, *Sîmbătă la „Veritas“* a lui Mircea Badu Iacoban, a fost de curînd ridicată și pe scena teatrului brașovean. Într-o nouă viziune — a regizorului Petre Popescu. Într-o nouă viziune și — fără teamă de tautologie — într-o nouă lectură. Fiîndcă, în adevăr, nu atît ceea ce îndeobște numim dispoziție, mișcare, culoare, atmosferă — direcție scenică, definind, prin toate acestea, viziunea și construcția spectacolului, întruparea regizorală a textului, e dominant în proaspătul act teatral de la Brașov. Ci, urmărirea și punerea în lumină a unui filon de sensuri mai puțin avut în vedere de alte interpretări scenice ale lucrării lui Iacoban. Comedia lui e structurată mozaicată, dintr-o seamă de frînturi biografice, mai mult sau mai puțin paralel expuse și aflate, arbitrar, într-un moment de convergență: aniversarea unui deceniu de viață activ-cetățenească a unei promoții universitare. Din suma acestor sevențe de viață se realizează o imagine de ansamblu, aparent eteroclită, a unor drumuri și orienturi umane, în dinamica și ecuația cărora sînt, cu deosebire, caracteristice și caracterizate aspirațiile și opțiunile, împlinirile și eșecurile, noile opțiuni posibile și perspective ale purtătorilor respectivelor biografii. Se realizează prin ele și imaginea unui moment social — al societății noastre, astăzi —

„Simbătă la „Veritas“ pe scena teatrului brașovean; variat joc de umbre și lumini...

divers tipologic, divers în vocații și destine, unitar în punctul de pornire și în convingerea fundamentală. Rămâne, însă, această imagine, o imagine prin asamblare, o imagine-colaaj. Așa fiind, oricând, indefinit, multiplicabilă sau reductibilă în aparențele și dimensiunile ei de suprafață, oricând de natură să se pulverizeze, din elipa în care liantul — momentul arbitrar sau întâmplător al convergențelor — se diluează. Petre Popescu a privit universul comediei nu prin unghiul de vedere al unor destine insulare, autonome, întâlnite din întâmplare în spațiul unor confruntări vremelnice, pentru ca, apoi, să-și continue iarăși, de sine stătător, căile. Spectacolul întâlnirii jubiliare la motelul „Veritas“ deschide la el, dimpotrivă, zărite spre imaginea unei lumi substanțial unitare, care se constituie din interferența și interdependența feluritelor prezente ce o populează, din caracterul lor reciproc și solidar determinant. Structura mozaicată, compartimentată a comediei lui M. R. Jacoban se strânge, astfel, pentru a deveni, peste dramele izolate ale personajelor (și ele izolat grăitoare), o dramă a responsabilităților solide, în care opțiunile și devenirile individului se valorifică și se impun în raport cu ponderea și semnificația lor în devenirea generală a societății. Formula „dramei prin acumulări“, pe care autorul a folosit-o, desigur cu intenția de a pecetui prin fiecare erou cite un sens de viață, conferind fiecăruia, în acest scop, și un cadru de expansiune și un accent propriu, a fost supusă de Petre Popescu unei operații integratoare, așa fel încât succesiunile biografice să nu apară ca niște „numere“ sau „arii“ vibrând pentru sine revelator, ci ca praguri ale unei drame, cu valori cromatice de climat, mai mult sau mai puțin intense, înăuntrul imaginii de ansamblu, în ansam-

blu grăitoare. Viziunea plană, de desfășurare intermitentă, căreia, de fapt, se oferă, la o citire fugară, textul lui Iacoban e substituită de o viziune în adâncime, disponibilă la un variat joc de umbre și lumini, la o respirație și dinamică organică, la un bogat registru de ierarhii ale intensităților, ferită de sacadări stinjenitoare și de o evoluție rectilinie obositoare. S-a încheșat, în acest chip, nu doar atmosfera unei întâlniri jubiliare (cu tot ce presupune ea — trepidantă voce bună, inoculată de momente lirice retrospective ori de aplecări mai grave ori mai ușuratece asupra stărilor actuale), ci, mai ales, pe nesimțite, o atmosferă, îmbrățișând odată cu universul scenice și pe acela al sălii, care invită la reflecție asupra relațiilor noastre sociale, asupra eticii acestor relații, asupra înținerii și chemării lor la dezlegarea problemelor individului, în modelarea și orientarea conștiințelor și deciziilor lui în viață. Spectacolul nu se resimte, însă, nici în osatura, nici în detaliile lui, împovărat de greaua semnificație ce-o poartă. Dimpotrivă, e luminos, aerat, nestinjenit în mișcări, lipsit de orice veleități prezunțioase.

I-a fost regizorului de un prețios sprijin construcția scenografică a Cristinei Urdea (sărbătorită, în seara premierei, de echipa teatrului brașovean, pentru împlinirea vârstei de pensionare, și pentru lunga și rodnică ei carieră artistică), construcție deschisă bunului-gust, drămuțată cu parcimonie în ornamente derutante, dinamizată de numele motelului — „Veritas“ — acesta făcut să „clipească“ în momentele-cheie ale dramei, ca un momento, nu lipsit de o spirituală ambiguitate, atât al locului și atmosferei în care se petrece acțiunea (și unde... „în vino...“), cât și al temeiurilor ei trimitătoare la jocul „minutului de adevăr“.

I-au stat, apoi, regizorului foarte aproape cei de pe urmă — cei dinții, interpreți : o largă paletă de culori temperamentale, de compoziții sau proiecții tipologice, marcându-se fiecare în parte și, în același timp, integrându-se fără ambiții competitive sintezei finale, alternând dezinvolt freacățul comic cu unduirea lirică, grotescul cu grațiosul, gravul cu șarja satirică. Dan Dobre și Melania Niculescu au „făcut” cuplul de sănătate și vigoare morală al soților Ion și Puica, pe liniile de aparent extreme psihologice care-i leagă : unul, ponderat și rezervat în gesturi, vădit pătruns de simțul răspunderilor sociale, care-i interzice efuziile zgomotoase ; cealaltă, dimpotrivă, manifestând cu alertete ingenuă, nesofisticată de poziția socială a soțului, o cumsecădenie primară, tineturață de stridente dar nevinovate pete de vulgaritate, în rolul de bună gospodină și nevastă, ce-l joacă ; amândoi, descoperind ea pe niște râni ascunse, și apoi jertfii bunei lor conviețuirii, unul, o veche neîmplinire sentimentală, cealaltă, o tulburător-prăbușită conștiință frustrată. Virginia Iltă Mareu (Mara) a pătruns — catalizator în acest moment de crucială revelație a celor doi — cu argumentul cald al unei resemnări autodopășite, învăluind, firesc, prezența ei radiantă cu mireasma unui umor timid, dar superior și înțelept, jucând și schimbând dezinvolt apele amintirilor fără întoarcere cu cele împovărate de generozitatea renunțării. Trecerea ei, parcă parentetică, prin scenă a lăsat, totuși, o diră de poezie calmă — a graiului și a cuvintului — fixând în ambianța generală (rătăcită și căutându-se în propriile ei meandre) linia profundelor regăsiri cu sine. Pe alt plan, pe planul unei aspre drame a unui drum în viață primejduit de ratare, Mircea Andreescu, cu zestrea grea de culori și de lavă expresivă pe care o posedă, a risipit în rolul cini-cului, totdeauna sigur pe sine, „stricător de chefură”, Gheorghe, vervă, acreală, sarcasm, știința creșterii în intensitate, pentru a pregăti astfel marele efect al prăbușirii în derută a eroului său. Prea puțin tratată dramatic de către autor, văzută mai degrabă ca o floare de stil la viața și convingerile „negre” ale soțului ei, rolul Sofiei a fost pentru Luminița Blănaru un handicap, rol demonstrativ de umbră. Ea l-a jucat ca atare, șters, dar fără a-l fi văduvit de o anume caracteristică luminoasă jucăușă a unei prezențe magnetice. O altă dramă a rătării (care, de data aceasta, se refuză și se salvează) a fost încarnată de Dan Săndulescu (Valentin). Dublată și de un bogat filon justițiar, linia acestui rol bivalent a fost urmărită de interpret șerpuitor, insinuant, cu vehemență și causticitate, cu umor și tristete îndârjită, cu omenie rănită, într-o remarcabilă compoziție a eșecului care respinge iremediabilul. Două alte cupluri (poetul decepționat de propriile lui limite și căutându-si limanul unei cariere mai potrivite — Costache Babii ; și soața acestuia, copleșită, dar nu dezarmată

de eșecul lui — Maya Indrieș ; sportivul mândru pînă la ridicol de performanțele lui, dar trăind cu gravă seriozitate și răspundere în convingerea rostului lui social — Mihai Bălaș-Jujuca, și, lângă el, o altă sportivă „ieșită din lot” — Constanța Comănoiu) au completat cu accente deosebite amestecul de speranțe, de elanuri, de realizări sau dezamăgiri, de noi opțiuni și noi orizonturi, care alcătuiește lumea înfălțurii de simbătă la „Veritas”. În această lume, Ion Jugureanu a adus prestanță și o amabilă siguranță de sine ; rolul lui este, poate, singurul, nu scutit de drame, dar în stare să le fi domolit. Un liant de utilă candoare comică — Gabriel Săndulescu — în acest spectacol, care, cum spuneam, stăpinit în genere de voie bună și lumină, nu se ferește să lase în urmă și o zonă adumbrită de meditație asupra vicțiilor și problemelor ei.

Florin Tornea

PS : Aflu că Teatrul Dramatic din Brașov se bucură de o nouă conducere. În persoana regizorului Eugen Mercus. Salutăm în noul director un vechi militant pentru exercitarea responsabilă a artei teatrale. Îi felicităm din toată inima, purtând nădejdea că ambiția ce ne-a mărturisit-o fugar, de a continua și îmbogăți buna moștenire lăsată de Sică Alexandrescu, de a asigura în teatrul brașovean condițiile calității și de a-l proiecta spre un teatru de calitate, va fi însoțită și susținută de înțelegerea talentatei și harnicei echipe cu care pornește mai departe la drum. Îi urăm ca această ambiție să se traducă în roade reale și în tot atâtea succese.

TEATRUL DRAMATIC DIN BAI A MARE

■ ATENȚIE LA COTITURĂ!

de Méhes György

Într-un repertoriu dominat de tonalități grave, o comedie e nu numai bine primită, dar și necesară. Teatrul Dramatic din Baia Mare și-a propus pentru această stagiune un